

De rondgang als ritueel

plaats voor religieus-humanistische zinging

Bedoeling

Verdieping: Wat is een ritueel en wat is symboliek.

Verkenning: Verbondsvernieuwing, meer dan de rondgang?

Inspiratie: Van elkaar horen, van elkaar leren, van elkaar genieten.

Uitkomst: Een stap in jezelf en samen ontwikkelen.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

In deze workshop streven we naar vier doelen, samen met jullie:

We gaan samen eerst even op een rij zetten wat rituelen en symboliek precies zijn, ik zal dat proberen te doen in een minuut of 10. Veel gaat jullie vast bekend voorkomen.

Daarna daagt Peter ons uit: is de verbondsvernieuwing meer dan de rondgang? En hoe dan?

Daarna komt het echte werk, namelijk jullie eigen ervaring, gevoel en ideeën. Door die te delen helpen we elkaar om er een breder beeld over te ontwikkelen, misschien wel rijker dan voorheen.

Tot slot de uitkomst, de 'opbrengst': een zin, een woord, een inzicht wat we elkaar kunnen meegeven, dat ons anders laat kijken. Of waaraan we nog kunnen werken, landelijk of plaatselijk in de kgv of anderszins.

Maar eerst een stukje drama. En dan bedoel ik echt drama, drama als een cruciaal ritueel achterwege blijft, in dit geval omdat een moeder haast had. Met alle grote gevolgen van dien...

Video

plaats voor religieus-humanistische zinge...

Rituelen in ons leven

Rituelen in het dagelijks leven.
Seculier en religieus.

Ochtend- en avondrituelen, maaltijden, feestdagen.

Rituelen geven structuur, betekenis en verbondenheid.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 4: Rituelen in ons leven

U merkt wel: rituelen zijn belangrijk en komen voor in alle aspecten van het leven: klein en groot, privé en publiek, religieus en seculier.

Denk u maar aan de vele gebruiken binnen uw gezin of in uw persoonlijke leven. Die geven houvast. Of misschien op het werk de vrijdagmiddagborrel die méér is dan alleen een drankje drinken met collega's – het is een markering van het einde van de werkweek, een moment van ontspanning en verbondenheid.

- Rituelen zijn niet per se religieus. Een ritueel is een herhaalde, betekenisvolle handeling die vaak symbool staat voor een diepere waarde.

Religieuze en seculiere rituelen

Voorbeelden van rituelen:

- Religieus: Doop, avondmaal, rondgang.
- Seculier: 4 mei-herdenking, MH-17.

Niet elk ritueel is religieus, maar allen hebben betekenis.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 5: Religieuze en seculiere rituelen

Sommige rituelen zijn wel geworteld in religieuze tradities.

Denk aan de doop, het avondmaal in de kerk of onze rondgang. Maar ook een trouwceremonie of een begrafenis is vaak doordrenkt met religieuze symboliek.

Maar er zijn ook veel seculiere rituelen. Denk aan de 4-mei herdenking, waarin stilte en kranslegging symbool staan voor respect en herinnering. Of de imposante MH-17 begrafenis. Bij het overlijden van mensen ontstaan steeds vaker soorten rituelen.

- Wat deze rituelen gemeen hebben, is dat ze mensen samenbrengen en een diepere betekenis uitdrukken dan de handelingen op zichzelf. Ze raken aan waarden als verbondenheid, respect, liefde en herinnering.

Wat is een ritueel?

Definitie: Een min of meer samenhangend geheel van symboolhandelingen, symbooltaal en symbolen.
(Gerard Lukken).

Voorbeeld: 4 mei-herdenking (stilte, kransen, toespraken).

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 6: Wat is een ritueel?

Wat is een ritueel precies?

- Een eenvoudige definitie komt van Gerard Lukken:
"Een ritueel is een min of meer samenhangend geheel van symboolhandelingen (fysieke handelingen met een diepere betekenis), symbooltaal (woorden en teksten die de betekenis van het ritueel versterken) en symbolen (objecten die een bepaalde waarde vertegenwoordigen)."

plaats voor rel

Wat is een symbool?

Een symbool verbindt de zichtbare en onzichtbare werkelijkheid.
Voorbeelden: brood en wijn, een trouwring, een gedenksteen.
Symbolen roepen intuïtieve en emotionele reacties op.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 8: Wat is een symbool?

Symbolen verbinden de zichtbare en onzichtbare wereld.

Een symbool is vaak een alledaags object dat een diepere betekenis krijgt. Denk aan een trouwring – een simpel sieraad, maar in de juiste context wordt het een teken van liefde en verbondenheid.

- Symbolen werken op een dieper niveau dan gewone tekens. Een verkeersbord is een teken met een vaste, eenduidige betekenis. Maar een symbool kan meerdere betekenissen hebben, afhankelijk van wie het waarneemt.

Symboolhandelingen en symbooltaal

Een symbool heeft de handeling nodig om betekenis te krijgen.
Bijvoorbeeld: Het geven van een trouwring maakt de ring tot symbool.

Symbooltaal is open en roept associaties op (bijv. poëzie, muziek).

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 9: Symboolhandelingen en symbooltaal

Een symbool krijgt pas betekenis door een handeling.

Een trouwring is gewoon een ring, totdat hij ceremonieel wordt omgedaan door een geliefde.

Een bloem is maar een bloem, totdat hij op een graf wordt gelegd als eerbetoon.

- Ook taal kan symbolisch zijn. Poëzie, gebeden, liederen roepen gevoelens en associaties op. De kracht van rituelen ligt in deze combinatie van handeling en taal.

Kenmerken van rituelen

1. Herhaling: Rituelen keren steeds terug, geven structuur.
2. Sociale dimensie: Rituelen verbinden mensen en generaties.
3. Expressieve functie: Ruimte voor persoonlijke beleving.
4. Kanaliserende functie: Rituelen helpen emoties te uiten en te verwerken.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 10: Kenmerken van rituelen

Wat zijn nu de specifieke kenmerken van rituelen?

Ten eerste de herhaling. Een ritueel gebeurt nooit één keer, het keert steeds terug. Dit zorgt voor herkenbaarheid en geeft een gevoel van continuïteit. Want we hebben gezien wat er gebeurt als je het een keertje overslaat...

Een tweede kenmerk is de sociale dimensie. Rituelen doe je meestal samen. Ze verbinden ons met elkaar en met iets groters dan onszelf. De rondgang is hiervan een mooi voorbeeld.

Een derde aspect is de expressieve functie. Een ritueel brengt iets tot uitdrukking, persoonlijk of als groep.

- Tot slot helpt een ritueel ook om gevoelens te uiten en te verwerken zoals bij een huwelijk of bij een begrafenis of crematie. Ook de rondgang kan een

moment van inkeer zijn, waarin men zich opnieuw bewust wordt van de eigen intentie en toewijding."

Verandering in rituelen

Rituelen zijn niet statisch, maar evolueren.
Voorbeeld: betekenis van het avondmaal.
Een balans tussen herkenbaarheid en aanpassing is cruciaal.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 11: Verandering in rituelen

We weten dat rituelen evolueren. Soms heel subtiel, bijna ongemerkt, en soms heel zichtbaar.

Ook binnen de rondgang hebben in de loop van de tijd veranderingen plaatsgevonden. De laatste een paar jaar geleden wat betreft de tekst. Maar, interessant is ook de invloed van externe factoren: denk aan hoe corona her en der invloed heeft gehad op de vorm.

- Het is wel belangrijk altijd een balans te zoeken tussen traditie en vernieuwing? En het gesprek te blijven voeren over onderliggende waarden.

De rondgang

“De rondgang is een persoonlijke én gemeenschappelijke uitdrukking van het besef dat in het voorafgaande gebed is uitgesproken. Dit ritueel is een dragend element binnen onze apostolische identiteit. We gebruiken hierbij ouwel en wijn - krachtige symbolen die ons verbinden met de levensinstelling van Jezus van Nazareth en met onze geschiedenis.” (*Gids Eredienst en Liturgie*, 2025)

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 12: De rondgang

“De rondgang is een persoonlijke én gemeenschappelijke uitdrukking van het besef dat in het voorafgaande gebed is uitgesproken. Dit ritueel is een dragend element binnen onze apostolische identiteit. We gebruiken hierbij ouwel en wijn - krachtige symbolen die ons verbinden met de levensinstelling van Jezus van Nazareth en met onze geschiedenis.”

- We zien in deze tekst dat de rondgang alle elementen van een krachtig ritueel in zich draagt: herhaling, verbondenheid, symbooltaal, en een diepere symboliek.

Symboliek van de rondgang

Ouwel en wijn als verbondsteken.

Het ritueel verwijst naar verbondenheid en liefdevolle toewijding.

Oogcontact als bevestiging van intentie en gemeenschap.

De rondgang combineert symboolhandeling, symbooltaal en symbolen.

Ritueel als moment van bewustwording, reflectie en toewijding.

plaats voor religieus-humanistische zingeving

Dia 13: Symboliek van de rondgang

Even nog stilstaan bij die symboliek.

Tijdens de rondgang ontvangen deelnemers een ouwel, die kort in wijn wordt gedoopt. De ouwel en de wijn vormen samen een verbondsteken – een symbool dat de verbondenheid met de gemeenschap vertegenwoordigt en de intentie om in liefdevolle toewijding te leven.

Een ander krachtig symbool in de rondgang is het oogcontact. Elke deelnemer heeft kort oogcontact met de voorganger en degene die de ouwel uitreikt. Dit moment is klein, maar betekenisvol. Het is een erkenning van elkaars intentie, een bevestiging van het ritueel.

Daarnaast is er de symbooltaal in de vorm van de woorden die worden uitgesproken.

- Door deze symboliek wordt de rondgang meer dan alleen een handeling; het wordt een moment van bewustwording, reflectie en toewijding. En daarmee een waardevol ritueel dat in een lange traditie staat."

Rondgang en verbondsvernieuwing

plaats voor religieus-humanistische zinging

Gesprek in de groepen

- Heb je in het licht van wat je zojuist hebt gehoord nieuwe inzichten gekregen?
- Hoe beïnvloeden die inzichten jouw beeld van de eredienst als geheel, het gebed voor de rondgang, de rondgang zelf, de afsluiting?
- Hoe zou je de symboliek in de rondgang meer ruimte kunnen geven?
- Welk deel van de verbondsvernieuwing heeft jouw hart?

Vraag voor plenaire terugkoppeling:

- Welk nieuw inzicht is er verkregen wat je zou willen delen in de groep?

plaats voor religieus-humanistische zinging